

6. ÖĞRENME ALANI: ETKİN VATANDAŞLIK

NASIL BİR YÖNETİM? (6. Öğrenme alanı- 1.kazanım)

Demokrasi: Halkın kendi kendini yönetmesi esasına dayanan yönetim biçimidir.

Demokrasilerde halk yöneticilerini kendisi seçer. Hak ve özgürlükler yasalarla güvence altına alınmıştır.

Demokrasinin Temel İlkeleri:

1- Milli Egemenlik: Demokrasilerde egemenlik millete aittir. Millet bu hakkını seçtiği milletvekilleri aracılığıyla kullanır.

2- Özgürlük: İnsanın doğuştan sahip olduğu temel haktır. **Özgürlük, bireyin başkalarına zarar vermeden istediği her şeyi yapabilmesidir.**

3- Eşitlik: Tüm insanlar kanunlar önünde eşittir. Yasalar din, inanç, cinsiyet ayrımı olmadan herkes için aynı uygulanır.

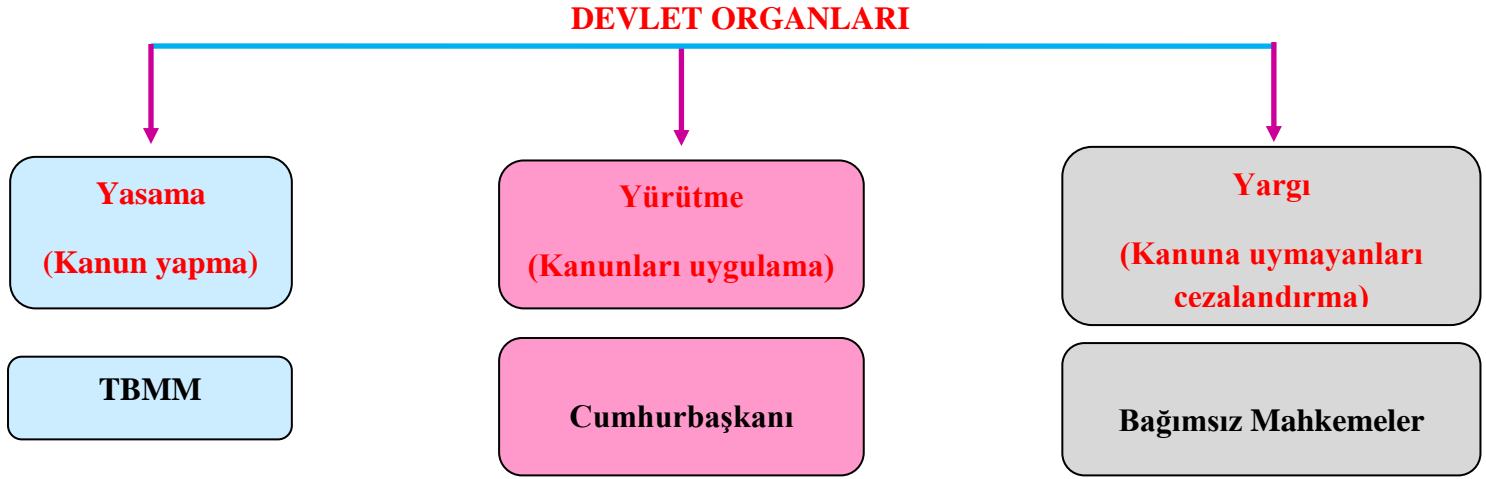
4- Çoğulculuk: Demokrasilerde farklı görüşlerin, farklı siyasi partiler ile temsil edilmesine çoğulculuk denir. Çok partili siyasal düzenle çoğulculuk uygulanmaktadır.

5- İnsan Haklarına Saygı: Demokratik yönetimler insan haklarına saygılıdır. **Temel hak ve özgürlükler anayasa ile güvence altına alınmıştır.**

6- Katılımcılık: Yurttaşlar ülke yönetimine farklı yollarla katılır, **yönetim kararlarında etkili olmak için sivil toplum kuruluşları kurarlar.**

YÖNETİM BİÇİMLERİ

YÖNETİM BİÇİMİ	FAALİYETLERİ
MONARŞİ (TEK KİŞİ YÖNETİMİ)	<ul style="list-style-type: none">❖ Hakimiyetin tek kişide toplandığı yönetim biçimidir.❖ Yönetimde kral, padişah, hükümdar, imparator gibi isimler yer alır.❖ Yasa koyma, yargılama, vergi toplama, savaş ve barış'a karar verme yönetimdeki tek kişinin hakkıdır.❖ Suudi Arabistan, Katar, Bahreyn, Umman Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) örnektir.
OLİGARŞİ (ÇOK KİŞİLİ YÖNETİM)	<ul style="list-style-type: none">❖ Hakimiyetin belirli bir grubun elinde olduğu yönetim şeklidir.❖ Yönetimdeki grup, askeri, siyasi ve maddi bakımdan ileri kişilerden oluşur.❖ Az sayıda insan yönetimde söz sahibidir.❖ Cezayir, Irak, Suriye örnektir.
TEOKRASİ (DİNİ YÖNETİM)	<ul style="list-style-type: none">❖ Din kurallarına göre hakimiyetin tanrıya ait olduğu yönetim biçimidir.❖ Yapılan işler tanrı adınadır. Bu sebeple yöneticiler eleştirilemez.❖ Yönetenler insanlara karşı değil, tanrıya karşı sorumludur.❖ Vatikan (İtalya Roma şehrinde) örnektir.
CUMHURİYET (HALK YÖNETİMİ)	<ul style="list-style-type: none">❖ Egemenliğin kaynağının millete ait olduğu yönetim şeklidir.❖ Seçim önemli unsurdur. Devleti yönetecek kişiler, seçimle iş başına gelir.❖ Seçme ve seçilme hakkı millete aittir.❖ Demokrasinin en iyi uygulandığı yönetim biçimidir.

TBMM'nin Görev ve Yetkileri :

- Kanun yapmak, değiştirmek ve kaldırmak
- Genel ve özel af ilanına karar vermek
- Para basılmasına karar vermek
- Savaş ilanına karar vermek

YÜRÜTME YETKİSİ: Yürütme, kanunları uygulama yetkisidir. Cumhurbaşkanı tarafından yerine getirilir.

Ülkemizde **24 Haziran 2018'de** yapılan seçimlerin ardından **Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine** geçilmiştir.

Cumhurbaşkanının Görevleri:

- TBMM'yi toplantıya çağırmak
- TBMM seçimlerinin yenilenmesine karar vermek
- Kendi yardımcılarını ve bakanları atamak ve görevine son vermek
- Çeşitli sebeplerle kişilerin cezasını kaldırmak veya silmek
- Uluslararası anlaşmaları onaylayıp yayınlamak
- Üniversite rektörlerini seçmek

BİLGİ NOTU: Cumhurbaşkanı başka görev sebebiyle olmadığı durumlarda, yerine **Cumhurbaşkanı Yardımcısı vekalet eder.**

Bakanlar Kurulu: Başbakan ve bakanlardan oluşur. Başbakan, Cumhurbaşkanı tarafından atanır. Başbakan bakanları belirler, cumhurbaşkanının onayına sunar. Bakanlar meclis dışından da atanabilir.

YARGI YETKİSİ: Bağımsız mahkemelerin vatandaşlar arasında çıkan anlaşmazlıkları çözmek, devlet ve vatandaş arasındaki anlaşmazlıkları gidermek yetkisidir.

Devletin gücünün ve görevlerinin yasama, yürütme ve yargı organları arasında dağılmasına **kuvvetler ayrılığı ya da güçler ayrılığı** denir. Başka bir deyişle kuvvetler ayrılığı yasama, yürütme ve yargı güçlerinin birbirlerinin görev alanlarına müdahale etmeden ayrı ayrı çalışmasıdır.

SIYASİ PARTİ: Siyasi görüşlerini ve programlarını devlet yönetimine uygulayabilmek için seçim yoluyla yönetime gelmeye çalışan teşkilatlara siyasi parti denir.

Propaganda: Siyasi partilerin liderlerini, düşüncelerini, yapmak istedikleri çalışmalarını seçmenlere tanıtmaya çalışmasına propaganda denir.

Siyasi Partilerin Ülke yönetimine katkıları:

- ❖ Siyasi partiler toplumun refahı için bazı çözüm önerileri sunarlar.
- ❖ Ülke yönetimine gelerek vatandaşların en yüksek refah düzeyine erişmelerini sağlamaya çalışırlar.
- ❖ Yöneticiler ile halk arasındaki bağlantıya katkı sağlarlar.
- ❖ Vatandaşların ülke yönetimi ile ilgili gelişmelerden haberdar olmasına yardımcı olurlar.
- ❖ Halkın düşüncelerini, isteklerini, şikayetlerini doğrudan meclise taşıyabildiklerinden yönetimin karar alma sürecini etkileyip kolaylaştırabilirler.

SİVİL TOPLUM KURULUŞU (STK): Ortak bir amaç için gönüllü insanların bir araya gelerek oluşturduğu kuruluşlara denir. **Dernek, sendika, vakıf, Oda (Birlik)'lar örnek verilebilir.**

Sivil toplum örgütleri toplumda demokrasinin gelişmesine ve kişilerin gıda, eğitim, sağlık ihtiyaçlarının karşılanmasına katkı sağlar.

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ ÖZELLİKLERİ

- ❖ Rollerini **gönüllü** olarak **belirlenir.**
- ❖ Tüm **toplumu ilgilendiren sorun ve konularla** ilgili çalışırlar.
- ❖ **Ücret almaz, kazanç elde etmezler.**
- ❖ **Çalışma zorunluluğu ve belli çalışma saatleri yoktur.**
- ❖ **Çalışanlarda ast-üst ilişkisi yoktur, dayanışma ve yardımlaşma vardır.**

Medya: Gazete, dergi, radyo, televizyon ve Genel Ağ gibi kitle iletişim araçlarına medya denir. Günümüzde kitle iletişim araçları teknolojik gelişmelerle birlikte çok önemli olmaya başladı. Böylece medyanın **hem ekonomik, toplumsal ve siyasal alanlarda toplumu etkileme gücü hem de yönetimin karar alma** sürecindeki önemi arttı.

Medya organlarının bir kısmı etkileme gücünü olumlu kullansa da bir kısmı kötü amaçlarla kullanabilir. Örneğin yanlış haberlerle insanlar yönlendirilmeye çalışılabilir. Bu nedenle medya yoluyla yayılan haberlerde yanlış yönlendirmelere karşı dikkatli olunmalıdır.

Medyanın topluma yönelik birtakım görevleri:

- ❖ Toplumsal değer ve amaçların belirginleşmesine yardımcı olma
- ❖ Bilgi ve eğitim düzeyinin yükselmesine yardımcı olma
- ❖ Kültürün geliştirilmesine katkıda bulunma
- ❖ Bireyin eğlenmesine katkıda bulunma

KAMUOYU: Herhangi bir konuyla ilgili halkın genel düşüncesine denir. **Televizyon, radyo, gazete, dergi, sinema gibi kitle iletişim araçları kamuoyu oluşmasında etkilidir.**

Demokrasinin olduğu toplumlarda kamuoyu ortak bir bilinç oluşturarak toplumun sorunlarının duyurulmasına ve çözülmesine katkıda bulunur. Demokrasilerde kamuoyu özgürce oluşur. Çünkü haberler ve fikirler bu tip ortamlarda özgürce tartışılabilir veya yayılabilir.

HAYATIN İÇİNDE DEMOKRASİ (6. Öğrenme alanı- 4.kazanım)

İnsanların farklı düşüncelere sahip olması birlikte çalışmalarına engel değildir. Tarihimizde insanların farklılıkları bir yana bırakıp vatan, bayrak, ülke gibi ortak değerler etrafında birleştiğinde başarılar elde ettiklerini görmekteyiz. Millî Mücadele yıllarında Büyük Millet Meclisindeki farklı görüşlere sahip milletvekillerinin ortak hareket etmesi buna güzel bir örnektir.

15 Temmuz 2016'da darbe girişiminin yaşandığı gece Türkiye Büyük Millet Meclisindeki milletvekilleri darbe girişimine karşı ortak tavır göstermeleri de güzel bir örnektir.

Bireysel, toplumsal, insani değerlere önem veren toplumlar daha mutlu olurlar. Seçimler demokrasilerde bireylerin fikirlerini yansıttığı için önemlidir.

HUKUK KURALLARI

Demokratik yolla halk yönetime katılır. Seçilen yöneticiler Anayasa'da belirtilen süre içinde görevlerini yaparlar. İstenmediği zaman bu seçilen kişileri istemezlerse bir sonraki seçimde farklı adaylara oy vererek değiştirebilir. Yani işbaşına seçimle gelen yine seçimle görevinden ayrılır.

ŞANLI DİRENİŞ (15 TEMMUZ)

Bazı dönemlerde darbeciler tarafından demokrasiye müdahale edilmiş, yönetime zorla el konulmuştur. Benzer bir müdahale girişimi 15 Temmuz 2016 günü yaşandı. Türk ordusunun içine sızmış, demokrasiyi özümsememiş terör örgütü mensupları tüm demokratik kuralları hiçe saydılar. Anayasal düzeni yıkarak ayrı bir hükümet kurmak istediler. Millî iradeyi yok sayarak yönetime zorla el koymaya çalıştılar.

15 Temmuz gecesinde bazı terör örgütü mensupları Boğaziçi Köprüsü'nü ve önemli yolları tanklarla kapattılar. TRT'yi ele geçirip televizyondan darbeyi haklı göstermeye çalışan yayıncılar yapmaya başladılar. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a suikast yapmak istediler.

Helikopterlerle milletin üzerine bombalar yağdırdılar. Türkiye Büyük Millet Meclisini, Cumhurbaşkanlığı Külliyesini, polis karargâhlarını ve Millî İstihbarat Teşkilatının binalarını bombaladılar. Cumhurbaşkanı'nın çağrısına uyan halk egemenliğine, bağımsızlığına, vatanına, bayrağına sahip çıkarak sokaklara döküldü.

Ellerine yalnızca al renkli şanlı Türk bayrağını alıp darbecilerin toplarına, tüfeklerine, tanklarına, uçaklarına karşı direndi. Bombalara, mermilere göğüs gererek mücadele etti. Türk milletinin bağımsız yaşama arzusunu yok sayanlara ders vererek Kuvayı millîye ruhunun yok olmadığını, yaşadığını yeniden ispat etti.

O günü unutmamak, o günün şanlı direnişini ve ruhunu gelecek nesillere aktarmak amacıyla **15 Temmuz "Demokrasi ve Millî Birlik Günü"** olarak kabul edildi.

HAKLARIMIN BİLİNCİNDEYİM (6. Öğrenme alanı- 5.kazanım)

Hak: Kişinin bir şeyi yapabilme yetkisidir.

Temel hak ve hürriyetlerin niteliği (madde-12): Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder.

Özgürlük: Kişinin başkalarına zarar vermeden dilediğini ve düşündüğünü yapabilme yetkisine özgürlük denir.

Yaşama hakkı: Her insanın sahip olduğu en temel hakkı yaşama hakkıdır. İnsanın diğer haklarını kullanabilmesi için önce yaşaması gerekir.

Kişi dokunulmazlığı hakkı (madde 17): Kişinin vücut bütünlüğünün korunmasıdır. Kişi dokunulmazlığı hakkı ile bireyin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı devlet tarafından güvence altına alınmıştır.

Din ve vicdan özgürlüğü (madde 24): Herkesin kendi vicdanı uyarınca bir din ya da inanca inanma ya da inanmama, gereklerini yerine getirme serbestliğidir.

Düşünce özgürlüğü (madde 25): İnsanın özgürce düşünmesi, düşündüğünü ifade edebilmesidir. Düşüncesini geliştiren insan bilim, sanat ve edebiyatta yeni ürünler ortaya koyabilir.

Temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırıldığı durumlar:

- 1- Savaş hali
- 2- Seferberlik hali
- 3- Sıkıyönetim hali
- 4- Olağanüstü hal

Eski Türklerde Türk Kadını:

Hatun: İlk Türk devletlerinde yöneticiler olan kadınların eşlerine hatun (katun) denir.

Hatun, devlet yönetiminde söz sahibidir. Kurultaya katılır, yabancı elçileri kabul ederdi. Ata biner, ok atar, gerekirse savaşırdı.

Selçuklular'da Türk Kadını:

Türkiye Selçukluları ve Danişmendliler'de devlet yönetiminde kadınlar önemli rol oynamıştı. Osmanlı sarayında olduğu gibi sultanların yaşı küçük olduğu zaman yönetimde anneleri etkili olmuştu. Anadolu Selçuklularında I. Kılıçarslan'ın hanımı Ayşe Hatun, II. Kılıçarslan'ın kızı Gevher Nesibe Hatun toplumda sözü geçen kadınlardandı.

Kadınların teşkilatlanıp gelişmesi için Ahi Evran'ın eşi **Fatma Bacı, dünyanın ilk kadın teşkilatı olan "Bacıyan-ı Rum"** teşkilatını yani "Anadolu Kadınlar Birliğini" kurmuştu.

Türkiye Selçuklu Sultanı II. Kılıç Arslan'ın kızı Gevher Nesibe'nin vasiyeti üzerine **Kayseri'de Gevher Nesibe Darüşşifası (hastane)** yaptırılmıştır. Burası aynı zamanda bir **tıp medresesidir**.

Osmanlılar'da Türk Kadını:

Osmanlı Devleti döneminde de kadınlar, cami, hastane, hamam gibi eserler yapmışlardır. Osmanlı padişahı **III. Selim'in annesi olan Mihrişah Sultan** da İstanbul'un Eyüp Sultan ilçesindeki **imaret (aşevi), sebil (parasız su alınan çeşme), mektep, türbe ve çeşmelerden** oluşan yapının inşası 1796 yılında tamamlanmıştır.

Erzurum'da dünyaya gelen **Kara Fatma (Fatma Seher Erden) Balkan Savaşı'na ve I. Dünya Savaşı'na katılmıştır**.

Millî Mücadele yıllarının fedakâr Türk kadınlarından birisi de **Şerife Bacı'dır**. 1921 yılının en şiddetli soğuklarının yaşandığı günlerde **İnebolu'dan Ankara'ya cephane taşınmaktadır**. Şerife Bacı da bu zor görevi yerine getirmeye çalışmaktadır. Soğuğun tipiye çevirdiği sırada kağındaki mermiyi çocuğunun yorganı ile örttükten sonra çocuğunu da mermilerin arasına gizlemiştir. Çok zor şartlarda güçlkle ilerleyerek cephaneleri askerlere teslim etmesine az bir mesafe kala yolda donarak şehit olmuştur.

Cumhuriyet Dönemi Kadın Hakları:

1924 yılında Tevhidi Tedrisat (öğretim birliği) Kanunu ile kız-erkek birlikte, eşit şartlarda eğitim alma imkanına kavuşmuştur.

Medeni Kanun ile kadınlar tek eşle evlilik, boşanma ve çalışma hakkı elde etmişlerdir.

Türk kadınına verilen siyasi haklar:

1930	→	Belediye seçimlerine katılma hakkı
1930	→	Muhtarlık seçimlerine katılma hakkı
1934	→	Vekil (milletvekili) seçme ve seçilme hakkı

BİLGİ NOTU: Fransa 1945, Japonya 1950, İsviçre 1971'de kadınlara oy verme hakkı vermiştir. **Bu durum ülkemizde birçok ülkeden daha önce kadınlara hak verildiğini göstermektedir.**

Türk Kadının Çalışma Hayatındaki Yeri:

Kadının Adı	Ünvanı
Fatma Aliye Hanım	Osmanlı ilk kadın dergi yazarlarından.
Esmâ Nayman	İlk kadın milletvekillerinden biri
Safiye Ali	İlk kadın doktor
Lale Aytaman	İlk kadın vali
Sabiha Gökçen	İlk kadın savaş pilotu
Türkan Akyol	İlk kadın bakan
Gül Esin	İlk kadın muhtar
Tansu Çiller	İlk kadın başbakan
Nimet Çubukçu	İlk kadın Milli Eğitim Bakanı

Pozitif ayrımcılık toplum içinde yeri daha zayıf olanı kollamaktır. Çocukları, kadınları ve yaşlıları koruyucu özel yasalar çıkarılması adalet duygusunu tatmin ettiği için toplumsal barışa daha fazla katkı sağlar. Böylece toplumun tüm kesimlerinin kaynaşması daha kolay olur.

BİLGİ NOTU: Alo 183 çağrı merkezi **aile, kadın, çocuk, engelli, yaşlı, şehit yakınları ve gazilere yönelik hizmetler** hakkında bilgilendirme ve yönlendirme sağlayan bir hattır.

**DIĐER DERS İÇERİKLERİ İÇİN AŐAĐIDAKİ KANAL
LİNKLERİME TIKLAYINIZ.**

YOUTUBE ABONE OL LİNKİ:

<https://www.youtube.com/@sosyalhocasimustafa>

İNSTAGRAM HESABIM:

<https://www.instagram.com/sosyalhocasimustafa/>

TELEGRAM HESABIM:

<https://t.me/sosyalhocasimustafakarakus>